

BASYAZI

GEDİZ DEPREMİ ve MİLLİ KONUT POLİTİKASI

Sedat ÖZKOL

Odamız Yönetim Kurulu tarafından Gediz Depremi bölgesine gönderilen ön inceleme kurulunun hazırladığı rapor dergimizin bu sayısında tümüyle yayınlanmış bulunmaktadır. Bu ön, fakat çok gerekli araştırmayı daha ayrıntılı ve daha uzun süreli ikinci bir araştırma izleyecektir. Bununla beraber ön inceleme kurulunun yapmış olduğu bilimsel araştırma dahi pek çok gerçeğin su yüzüne çıkartılmasında ve kamu oyun-da kasıtlı olarak yaratılan belirli görüşlerin tümüyle yanlış olduğunun ortaya konulmasında çok yararlı ve de yeterli olmuştur. Şöyleki :

1. Makrosismik çalışmalar sonucunda Gediz Depreminin şiddetinin, düzeltilmiş Mercali cetveline göre, başlangıçta iddia edildiği gibi, 10 değil 7.5 - 8 civarında olduğu kesinlikle saptanmıştır.

2. Bu şiddetteki bir depremin deprem bölgeleri koşulları dikkate alınarak inşa olunan yapılarda büyük hasarlar yaratması imkânsızdır.

3. Gediz depreminden en çok hasar gören yapıların, geleneksel yöntemlerle ve hiç bir kontrol uygulanmaksızın inşa olunan «Hımiş» tipi konutlarla taş veya tuğla duvarlar üzerine oturtulmuş ağır bir betonarme kubbeden ibaret olan camiler ve özel yığma binalar olduğu kesinlikle belgelenmiştir Sosyal Sigorta Hastahanesi dışında betonarme karkas yapılarda önemli bir hasar yoktur.

Bu somut gerçeklerin ortaya koyduğu kaçınılmaz gerçek nedir? Binden fazla yurttaşımızın ölümüne ve büyük maddi kayıplara sebep olan, bu şiddeti kasıtlı olarak abartılmış depremin korkunç yıkıcılığı nasıl açıklanabilir? Bu sorunları ancak şu şekilde cevaplandırabiliriz :

1. Türkiye'nin dış sömürüyle belirtilen sosyo-ekonomik yapısının ge-
reği olarak, bugün deprem bölgelerinin koşullarını dikkate alan, toplum
yararına dönük bir milli konut politikası, bir milli konut yatırım plânlan-
ması mevcut değildir. Konut yatırımları bir kamu görevi olmaktan çıkar-
ılmış, özel sektöre bu çok kârlı alanda devlet eliyle olanaklar ve fırsat-
lar hazırlanmıştır. Özel sektörün konut yatırım politikasının temel ögesi
toplumsal yarar değil, ne pahasına olursa olsun, en kısa zamanda en faz-
la «kâr»ı sağlamak olduğundan, konut yatırımları genellikle büyük şehir-
lerde lüks konut yatırımı şeklinde yoğunlaşmaktadırlar. 1963 yılında
1.842,6 milyon TL. olan toplam konut yatırımlarının % 94.9 u özel sek-
tör ve % 5.1 i kamu sektörü tarafından yapılırken, 1966 yılında 3.046,9
milyon TL. na ulaşmış toplam konut yatırımı içinde özel sektörün payı
% 98.8 e çıkmış, buna karşılık kamu sektörünün payı % 1.2 ye inmiştir.
Yine 1963 yılında toplam konut yatırımlarının % 46 sı ve 1967 yılında
ise % 42 si İstanbul, Ankara ve İzmir'de yapılmıştır. Bu üç şehrin top-
lam nüfusunun Türkiye nüfusu içersindeki payının % 10 olduğu, ayrıca
büyük şehirlerde konut talebinin şehir nüfusunun bir kesimi tarafından
yaratıldığı gözönünde tutulacak olursa, özel sektörün, özellikle lüks ko-
nut yatırımlarını ve belirli bir azınlığın çıkarlarını hedef aldığı açıkça
ortaya çıkar. Diğer bir deyişle toplum yararını ön plâna alan bir konut
yatırım politikası, bir konut plânlanması olmadığından başıboş bırakılan,
hatta teşvik olunan özel sektör, yatırımlarını çok kârlı olan lüks konut
yatırımı şeklinde yapmayı tercih etmektedir.

2. Bu apaçık gerçeklere rağmen, sorumlu kişilerin sorumluluklarını
inkâr ederek, depremlerin doğurduğu toplumsal felâketleri kendi yeter-
sizliklerine değil de, yapmacık bir teslimiyet ve mistizimle kadere bağla-
mak istemeleri samimiyetsizliğin ve kaba bir beyin yıkama işleminin en
belirgin örneğidir. Olayları sahte bir tevekkülle karşılayarak sorumlulu-
ğu bir yerde doğa üstü güçlerle yüklemek, temelde, ezilen ve sömülen
emekçi halkımızın haklı ve gerekli tepkilerini saptırmayı, söndürmeyi,
kısırlaştırmayı amaçlar.

3. Deprem bölgelerinde gelecekteki mutlak felâketlerden, can ve mal
kaybından korunmanın tek çaresi, bilimsel ve toplumsal bir konut yatı-
rım politikasının bir an önce belirlenmesi, böyle bir politikanın gerekli
direnim ve eylem biçimleri ile mevcut iktidarlara kabul ettirilmesidir.
Bu konuda toplumsal gerçekleri açıklayarak, göstererek, afişe ederek hal-
kımızı yurdumuzdaki tüm felâketlerin temel nedeni dış ve iç sömürüye
karşı bilinçlendirmekle görevli devrimci mühendis, mimar, tekniker ve
teknisyenlere üniversitelerdeki yurtsever bilim adamlarımıza büyük so-
rumluluklar düşmektedir.

Sonuç olarak kesinlikle diyebiliriz ki; yurt çapında toplumsal bir
konut yatırım politikası uygulanmadıkça, böyle bir politikanın uygulan-
ması özel sektöre yeni fırsatlar, yeni ve tatlı «kâr» olanakları sağlayabil-
mek amacı ile kasıtlı ve de süreli olarak geciktirildikçe, deprem bölge-
lerinde yaşayan emekçi halkımız gelecekte de mutlaka büyük can ve mal
kaybına uğrayacak, sorumlu kişiler bütün suçu yine «takdir-i ilâhi» ye
yükleyeceklerdir. Bu nedenle, bu felâketlere sürekli olarak uğratılan hal-
kimizla birlikte tüm devrimci mühendis, mimar, tekniker ve teknisyen-
leri ve de yurtsever bilim adamlarımızın, özel sektörün kontrolunda «kâr»
sağlamaktan başka hiç bir şeyi amaçlamayan bu başıbozuk, bu tümüyle
sorumsuz, bu kapkaççı lüks konut yatırım politikasına karşı bir arada
tepki göstermeleri zamanı kesinlikle gelmiştir. Çünkü, şimdiye kadarki
acı tecrübelerin de açıkça ortaya koyduğu gibi, sorumluluklarını somut
tutumlarıyla inkâr edenleri uyarmak hiç, hiç bir sonuç vermemektedir.
Odamız kamu yararına çalışan bir baskı grubu olarak bu çok önemli yurt
görevinde kendine düşen payı, mutlaka, ama mutlaka yerine getirecektir.